

هفته نامه

جامعه و فرهنگ روسیه امروز

ویژه نامه

وضعیت زنان در فدراسیون روسیه

ویژه نامه «وضعیت زنان در فدراسیون روسیه»

شهریور ۱۳۹۶

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در فدراسیون روسیه

هفته نامه

جامعه و فرهنگ روسیه امروز

نشریه فارسی رایزنی فرهنگی سفارت ج.ا. ایران در روسیه

رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در روسیه

نشانی: مسکو، ۴۴۰۷۱۱، خیابان گیلیاروفسکایا ، شماره ۵۵

ساختمان رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران

تلفن: (۳۰ / ۳۱ / ۳۲) ۹۸۸۵۲۲۹ - ۴۹۵ - ۰۰۷

نمابر: ۹۸۸۵۲۲۸ - ۴۹۵ - ۰۰۷

پست الکترونیکی: ccir@list.ru

نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

"درج مطالب در این نشریه الزاما به معنای تأیید آن نیست"

فهرست

مقدمه ۴

۱. وضعیت زنان در قانون اساسی روسیه ۵

۲. استراتژی ملی در راستای حفظ منافع زنان ۶

۳. سهم زنان در عرصه سیاسی ۹

۴. سهم زنان در عرصه علمی ۱۰

۵. حقوق زنان در خانواده ۱۲

۶. زنان و بهداشت ۱۵

۷. زنان و اشتغال: ۱۷

۸. زنان ، خشونت علیه زنان، جرایم ۱۹

گزارش وضعیت زنان در فدراسیون روسیه

مقدمه

روسیه یکی از کشورهایی است که جمعیت غالب آن را زنان تشکیل می دهند. براساس اطلاعات مرکز دولتی آمار روسیه در ابتدای سال ۲۰۱۶ جمعیت روسیه ۱۴۶,۵ میلیون نفر بوده است که ۷۸,۶ آن را بانوان تشکیل می دادند. این یعنی بیش از نیمی از جمعیت کشور. طبق برآوردها انتظار می رود که طی سال های بعدی تعداد زنان بیشتر شود.

فدراسیون روسیه همگام با دیگر کشورهای عضو سازمان ملل در چارچوب فعالیتهای گروه بیست مسئولیت اتخاذ تدابیر مکمل را در جهت ارتقای فعالیت بانوان و همچنین ایجاد شرایط مناسب برای رشد شغلی و حرفه ای آنها را برعهده دارد^۱. در قانون اساسی روسیه نیز حقوق زن و مرد برابر تعیین شده است، با این وجود بین تئوری ها و واقعیات زندگی همیشه تفاوت هایی وجود دارند. در ده سال گذشته روسیه برای احقاق حقوق زنان تمهیدات زیادی را بکار گرفته که نتیجه آن گسترش حضور زنان در عرصه های مختلف زندگی و نقش آفرینی در سطوح مختلف است.

با توجه به اهتمام دولت روسیه به مسأله زن و خانواده، شناسایی وضعیت زنان در روسیه می تواند به مطالعه تطبیقی و درک نقاط اشتراک و تفاوت وضعیت زنان در جمهوری اسلامی ایران و فدراسیون روسیه و استفاده بهینه از تجارب و ظرفیت های دو کشور در این زمینه کمک کند. لذا رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در فدراسیون روسیه با توجه به این ضرورت، گزارش حاضر را با استفاده از منابع مختلف تدوین و به مناسبت برگزاری نخستین دور گفتگوی ایران و روسیه در زمینه زنان و خانواده در شهریور ماه جاری در مسکو، منتشر کرده است.

در اعلامیه "تحول جهان ما: دستورالعمل توسعه پایدار در چشم انداز ۲۰۳۰" که ۲۵ سپتامبر ۲۰۱۵ با شماره ۷۰/۱ در مجمع عمومی سازمان ملل متحد به تصویب^۱ رسید تامین همه جانبه و موثر مشارکت بانوان در تصمیم گیری های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جامعه پیش بینی شده است.

۱. وضعیت زنان در قانون اساسی روسیه

ماده ۱۹ قانون اساسی فدراسیون روسیه خاطر نشان می کند که همه افراد جامعه در برابر قانون و دادگاه یکسان هستند. حکومت برابری حقوق و آزادی انسان ها و شهروندان را بدون تبعیض جنسی، نژادی، قومی، زبانی، اصالت، رفاه مادی و موقعیت شغلی، محل تولد، اعتقاد دینی، باور، وابستگی به اتحادیه اجتماعی و دیگر شرایط تضمین می کند. حکومت هرگونه محدودیت حقوق شهروندان با تکیه بر وابستگی اجتماعی، نژادی، قومی، زبانی و یا دینی را ممنوع اعلام می کند.

مرد و زن از حقوق و آزادی یکسان و امکانات و فرصت های برابر برای رشد و شکوفایی برخوردارند.

تدابیر اتخاذ شده در ۱۰ سال اخیر باعث بهبود شرایط بانوان در جامعه روسیه شده است، که از جمله این تدابیر در حوزه اشتغال و نگهداری از فرزندان بدون لطمه وارد شدن به یکی از دو حوزه نقش آفرینی زنان است.

در قوانین فدرال مفهوم «خانواده» چندان روشن نیست. در ماده یک قوانین فدرال روسیه عنوان «حداقل ها برای زندگی در فدراسیون روسیه» طرح شده است که طبق این ماده، خانواده تشکیل شده از افرادی که به واسطه ارتباط سببی یا نسبی با هم ارتباط داشته و امور مادی زندگی را با هم تامین می کنند. این مفهوم نمی تواند ماهیت خانواده را تبیین کند.

فقدان یک تعریف مشخص از خانواده در قوانین فدرال اتفاقی نیست، بلکه این مفهوم را به لحاظ ویژگی اجتماعی آن در قوانین گنجانده اند، نه ویژگی حقوقی. در بخش های مختلف قوانین از جمله مدنی، مالکیت، کار و ... برای خانواده از تعاریف مختلفی استفاده شده است.

در رابطه با حقوق خانواده نیز باید تاکید کرد که در دادگاه حقوق خانواده قابل دفاع است، اما دادگاه مسایل داخلی یعنی مشکلات بین اعضا را حل و فصل می کند. حتی در مواردی به اختلاف بین مادر تنها و کودکان رسیدگی می شود و در صورت مقصر شناخته شدن مادر از وی مالیات یا نفقه برای کودکان گرفته می شود.

۲. استراتژی ملی در راستای حفظ منافع زنان

استراتژی ملی اتخاذ تدابیر لازم در راستای منافع بانوان در سال های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۲ پایه های جهت گیری سیاست های دولت را در رابطه با بانوان مشخص می کند و هدف آن اجرای اصل حقوق و آزادی زنان و مردان و ایجاد فرصت های برابر برای اجرای این اصول در مورد زنان براساس اصول و قوانین حقوق بین الملل و قراردادهای بین المللی فدراسیون روسیه می باشد.

اساس استراتژی بر آن است که حقوق بانوان جزء لاینفکی از حقوق بشر است. ایجاد شرایط مناسب برای مشارکت کامل و برابر بانوان در عرصه های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه اولویت سیاست گذاری دولت فدراسیون روسیه است.

ایجاد شرایط رفاهی لازم برای ایجاد هماهنگی میان مسئولیت های خانوادگی بانوان، من جمله تربیت کودکان، بویژه کودکان معلول و دارای محدودیت، و شغلی (تامین دسترسی کودکان ۳-۷ سال به مراکز پیش دبستانی، تصویب قوانینی برای پرداخت مستمری سالانه در زمان های مورد درخواست به افرادی که از کودکان معلول نگهداری می کنند؛)

هفته نامه جامعه و فرهنگ روسیه امروز(ویژه نامه وضعیت زنان در فدراسیون روسیه)..... ۷

ارتقای کیفیت خدمات درمانی به بانوان در زمان بارداری، زایمان و پس از بارداری، اعطای گواهی زایمان و ساخت مراکز مخصوص بانوان در دوره زایمان؛

دستاورد های این حوزه به لطف اجرای برنامه های دولتی و پروژه های ملی غیر انتفاعی در حوزه آموزش، بهداشت و حمایت اجتماعی، و همچنین فرمانهای رئیس جمهور روسیه محقق شد. این فرمانها عبارتند از: فرمان شماره ۵۹۶ "درباره تدابیر مربوط به سیاستهای اقتصادی دولت" در ۷ می ۲۰۱۲، فرمان شماره ۵۹۷ "درباره تدابیر مربوط به اجرای سیاست های اجتماعی" در ۷ می ۲۰۱۲، فرمان شماره ۵۹۹ "درباره تدابیر مربوط به سیاست های دولت در حوزه آموزش و علم" در ۷ می ۲۰۱۲، فرمان شماره ۶۰۰ "درباره تدابیر مربوط به تامین دسترسی و مسکن مناسب و همچنین خدمات شهری برای شهروندان فدراسیون روسیه" در ۷ می ۲۰۱۲، فرمان شماره ۶۰۱ "درباره جهت گیری های اصلی تکامل سیستم مدیریت دولتی در فدراسیون روسیه" در ۷ می ۲۰۱۲، فرمان شماره ۶۰۲ "درباره تامین رضایتمندی و صلح و سازش میان اقوام مختلف" در ۷ می ۲۰۱۲، فرمان شماره ۶۰۶ "درباره تدابیر مربوط به اجرای سیاست های جمعیتی فدراسیون روسیه" در ۷ می ۲۰۱۲، فرمان شماره ۱۳۵۱ "در تایید مفاد سیاستهای جمعیتی فدراسیون روسیه تا سال ۲۰۱۵" در ۹ اکتبر ۲۰۰۷، فرمان شماره ۷۶۱ "درباره استراتژی ملی فعالیت در چارچوب منافع کودکان در سالهای ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۷" در ۱ جولای ۲۰۱۲، و همچنین برنامه بلندمدت توسعه اقتصادی و اجتماعی روسیه تا سال ۲۰۲۰ امضا شده در ۱۷ نوامبر ۲۰۰۸ به شماره ۱۶۶۲-ر، برنامه سیاست دولت فدراسیون روسیه تا سال ۲۰۲۵ تایید شده با فرمان دولت روسیه در تاریخ ۲۵ آگوست ۲۰۱۴ به شماره ۱۶۱۸-ر، استراتژی فعالیت در راستای منافع شهروندان سالخورده روسیه تا سال ۲۰۲۵، تایید شده با فرمان دولت روسیه در تاریخ ۵ فوریه ۲۰۱۶ به شماره ۱۶۴-ر، و برنامه های اجرایی دیگر تدابیر مرتبط.

در چارچوب اجرای سیاست حمایت دولتی از جامعه شهروندان روسیه با تخصیص کمک های مالی، سازمان های امور زنان که پروژه های زیر را اجرا می کنند مورد حمایت قرار می گیرند: پروژه های مرتبط با کانون خانواده و ارزشهای

خانوادگی، حفظ و حمایت خانواده؛ پروژه های مرتبط با سازگاری اجتماعی کودکان دارای معلولیت؛ پروژه های مرتبط با نظارت عمومی بر کیفیت حوزه اجتماعی. علیرغم تدابیر اتخاذ شده هنوز شاخص های بیماری در بانوان روسی بالاست.

اجرای استراتژی در دو مرحله خواهد بود.

در مرحله اول (سالهای ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸) اقدامات زیر انجام می شود:

برنامه تدابیر اجرای استراتژی شامل مجموعه تدابیر اولیه مرتبط با اجرای اقدامات اساسی سیاست دولتی برای بهبود وضع زنان؛

سازوکارهای اجرای استراتژی، و همچنین تامین اطلاعات و آمار، ملزومات حقوقی و پرسنل لازم برای اجرای سیاست دولتی در جهت بهبود اوضاع زنان؛

توصیه هایی به استانهای فدراسیون روسیه درباره روش های تدوین برنامه های منطقه ای و سازوکارهای مدیریتی در جهت بهبود اوضاع زنان، با توجه به ویژگی های هر منطقه.

در مرحله دوم (سالهای ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۲) اجرای تدابیر لازم برای بهبود وضع زنان در حوزه های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مطابق با نتایج مورد انتظار در اجرای استراتژی.

۳. سهم زنان در عرصه سیاسی

زنان مشارکت فعالی در مدیریت دولتی دارند. سهم بانوان در پستهای مربوط به خدمات دولتی و شهری ۱.۷۲ درصد است و ۵۹ درصد از آنها در دستگاههای مرکزی ارگانهای فدرال دولتی دارای مقام هستند، در این میان ۲۵.۳ درصد پست مدیریتی دارند. سهم بانوان در پستهای خدمات دولتی در ارگانهای استانی فدراسیون روسیه ۴۲,۳ درصد است. سهم بانوان در پستهای مربوط به خدمات شهری ۷۸,۸ درصد است.

۱۶ درصد دیپلمات های روسیه در دیگر کشورها را زنان تشکیل می دهند (در سال ۲۰۱۰ این رقم ۱۰.۸ درصد بود).

درعین حال، قانون تصویب شده درباره ایجاد امکانات برابر برای زنان و مردان عضو احزاب سیاسی برای نمایندگی در ارگانهای مدیریتی حزب، نام نویسی در فهرست کاندیداهای حزب برای نمایندگی مجلس و دیگر پستهای انتخاباتی در ارگانهای دولتی و حکومت های محلی بسیار کند اجرا می شود.

مشارکت زنان در ارگانهای قانونگذاری علیرغم مشارکت گسترده در کمپین های انتخاباتی در پایین ترین سطح باقی مانده است. (بانوان در کمیسیون های انتخاباتی فعالیت دارند، به عنوان ناظر در روند انتخابات مشارکت دارند و در فهرست های انتخاباتی احزاب سیاسی حضور دارند)

۱ ژانویه ۲۰۱۷ سهم زنان در اعضای سنای روسیه ۱۷ درصد بوده است، و در میان نمایندگان دومای دولتی روسیه سهم زنان ۱۵,۶ درصد است.

سهم بانوان در پستهای قانونگذاری در استانهای فدراسیون روسیه ۱۷,۴ درصد و در ارگانهای نمایندگی شهرداریها ۳۰,۸ درصد است.

در واقع تعداد زنانی که امروز پست های کلیدی در دولت روسیه را برعهده دارند قابل شمارش است. معاون اول سخنگوی دوما روسیه که خود نیز خانم است می گوید، در روسیه به این زودی نقش زنان پررنگ نمی شود. این سیستم از دوران شوروی باقی مانده، آن زمان نیز زنان در نقش دبیر سوم، دوم و یا جزو گروهی بودند که از خود قدرت تصمیم گیری نداشتند.

به گفته برخی زنان برخوردار از پست در فدراسیون روسیه، این کشور بین آسیا و اروپا مانده است. نقش زنان در سیاست و تجارت کافی نیست. در اروپا زنان حکومت می گردانند یا مدیریت سازمان تجاری را برعهده دارند و در آسیا عکس این قضیه را شاهدیم. در روسیه معاون رییس دوما، رییس شورای فدراسیون، استاندار زن هستند، اما به طور کل نقش جدی در سیاست بازی نمی کنند. روسیه از گذشته مرد سالار بوده و این سنت تا امروز حفظ شده است.

۴. سهم زنان در عرصه علمی

تا اواسط قرن نوزده میلادی زنان در روسیه از حق تحصیل و کسب علب کاملاً محروم بودند. در سال ۱۸۷۸ دوره های آموزشی مختص زنان در پترزبورگ افتتاح شد که مدیریت آن را کنستانتین بیستوژف استاد شهیر تاریخ بر عهده داشت. در این دوره ها فقط خانم های بالای ۲۱ سال را تنها در سه رشته تاریخ- زبانشناسی، حقوق و ریاضی - فیزیک می پذیرفتند. بلشویک ها این مدرسه را در سال ۱۹۱۸ بستند.

تاریخ زندگی روسیه نشان داده که حوزه های کم درآمد و یا حوزه هایی که فاقد اعتبار اجتماعی خاص هستند بیشتر زنانه می شوند که از نمونه های آن بخش بهداشت، خدمات اجتماعی و آموزش است. شغل معلمی امروز در روسیه کاملاً زنانه شده است.

توزیع جنسیتی در روسیه در موسسات آموزش ابتدایی تا دانشگاهی به این شرح است: پیش دبستانی - ۹۲٪ معلمین زن، مدارس تحصیلات عمومی - ۸۳٪ معلمین زن، در دانشگاه ها - ۵۵٪ اساتید زن.

با این حال جالب توجه است که زنان کادر اصلی مدارس و دانشگاه ها را تشکیل می دهند، اما در پست مدیریتی کمتر مشاهده می شوند.

طبق آمار سازمان همکاری های اقتصادی و توسعه، روسیه از نظر نمودارهای سهم زنان در مدارس متوسطه، رتبه اول را دارد (۹۹٪). این در حالی است که به طور متوسط در کشورهای دنیا سهم زنان از تدریس در مدارس ابتدایی حدود ۷۵٪ می باشد. سهم معلمین زن در تحصیلات متوسطه تخصصی ۷۲٪ است، حال آنکه در سایر کشورهای دنیا به طور متوسط سهم زنان ۴۳٪ ارزیابی می شود. به عنوان مثال در اسپانیا سهم معلمین زن ۵۰٪ و در آمریکا ۴۹٪، در آلمان ۴۷٪ و در ایتالیا ۳۱٪ است. دلیل بالا بودن سهم زنان، پایین بودن دستمزد است که عمدتاً برای مردان جذابیت ندارد. امروز زنان بخش قابل توجهی از هیئت علمی لایق و مجرب را تشکیل می دهند (۲۵ درصد افراد دارای مدرک دکترای تخصصی و ۴۱ درصد افراد دارای مدرک دکترا). اما ظرفیت علمی و فکری بانوان به طور کامل استفاده نمی شود. در نتیجه زنان به طور کامل با بازار کار مرتبط با ساختارهای فناوری نوین وفق پیدا نمی کنند و سهم زیادی در توسعه علمی کشور ایفا نمی نمایند، و این مسئله باعث حفظ تفاوت دستمزد زنان و مردان می شود.

در روسیه سهم مشخصی برای زنان و مردان متقاضی تحصیل در دانشگاه تعیین نشده است و هر دو گروه می توانند در تمامی رشته های تحصیلی موجود وارد شوند.

۵. حقوق زنان در خانواده

۵,۱. حقوق زناشویی

۲۹ اکتبر ۱۹۹۵ قانون فدرال به شماره ف.ز.-۲۲۳ آیین نامه خانواده فدراسیون روسیه را تصویب کرده و از اول مارس ۱۹۹۶ به اجرا گذاشت.

اهداف اصلی این آیین نامه جدید، تحکیم خانواده، حفظ حقوق هر یک از اعضای خانواده در شرایط جدید اجتماعی - اقتصادی در راستای توسعه جامعه، تضمین حقوق خانواده و دفاع از آن و همچنین اتخاذ تمهیدات مورد نیاز برای شهروندان برای انجام وظایف خود در نهاد خانواده.

آیین نامه خانواده موضوعاتی از قبیل عقد و فسخ ازدواج (طلاق)، به فرزندگی گرفتن، تحت قیمیت گرفتن، و زندگی با خانواده ناتنی را در قوانین جدید برای حل و فصل مسایل خانواده قرار داد. روابط خانواده با در نظر گرفتن اصل اقدام داوطلبانه به عقد ازدواج، برابری زن و شوهر در خانواده، حل مسایل داخلی با توافق دوطرف، تربیت فرزندان به عنوان اولویت اول زن و شوهر و تامین رفاه و پیشرفت آنها حل و فصل می شود.

آیین نامه خانواده به مرد و زنی که به سن قانونی ازدواج - هجده سال رسیده باشند، حق انعقاد پیمان ازدواج با هدف تشکیل خانواده را می دهد (اگر هدف تشکیل خانواده نباشد، عقد ازدواج باطل است) و کودک حق دارد در خانواده زندگی کرده و رشد کند. خانواده یک نهاد منحصر بفرد اجتماعی - حقوقی است و شخصیت اجتماعی فرد در خانواده شکل می گیرد.

هفته نامه جامعه و فرهنگ روسیه امروز(ویژه نامه وضعیت زنان در فدراسیون روسیه)..... ۱۳

با این حال به خاطر شرایط در حال تغییر اجتماعی و آینده مبهم، تعداد ازدواج های واقعی رو به کاهش است. تعداد کودکان برخوردار از یک والد پیوسته بیشتر می شود که دلیل آن آمار رو به افزایش طلاق (از ۳۰ تا ۵۰٪ ازدواج ها) است.

قرارداد ازدواج که بین زن و مرد منعقد می شود به هر دو طرف جایگاه شخص حقوقی را می دهد، زیرا علاوه بر ثبت ازدواج خود، قراردادی را با هم امضا کرده اند که برای هر یک حقوقی را مشخص می کند.

از آنجا که طبق قوانین روسیه، ازدواج با رای و رضایت دو طرف انجام می گیرد، جدایی و طلاق نیز طبق بند ۲ ماده ۱۶ قانون، با درخواست یکی از زوجین یا هر دو در دفتر ثبت ازدواج و طلاق و یا دادگاه امکان پذیر است. چنانچه زوجین طلاق را به ثبت نرسانند، حتی اگر با هم زندگی نکنند، در برابر قانون زن و شوهر به شمار می روند. قوانین روسیه به گونه ای است که اجازه طلاق بدون دلیل را نمی دهد. با این حال حق و آزادی هر شهروند بالاترین ارزش بوده، به همین خاطر چنانچه آزادی یکی از طرفین سلب شود، می تواند درخواست طلاق کند و طرف دوم می تواند اعتراض کرده و سعی در جلوگیری از این اقدام نماید. در هر صورت دادگاه از حقوق مادی و غیرمادی طرفین دفاع می کند.

پس از طلاق در صورت عدم توافق بین زوجین، اموال و دارایی که در طول زندگی مشترک بدست آورده اند با توافق زوجین تقسیم می شود و این موضوع صرفا با توافق دو طرف قابل حل و فصل است، به گونه ای که در صورت موافقت زوجه، زوج می تواند مبلغی را به عنوان کمک به زوجه پرداخت کرده و طلاق را در دفتر اسناد رسمی ازدواج و طلاق به ثبت برسانند. اگر نتوانند در این خصوص توافق کنند، طرف ناراضی می تواند به دادگاه شکایت کرده و حل مساله را از طریق قانونی پیگیری کند.

در رابطه با سرپرستی فرزندان مشترک که به سن قانونی نرسیده باشند نیز راه اول توافق برای به عهده گرفتن مسئولیت تربیت فرزند توسط یکی از والدین یا در صورت عدم توافق، مراجعه به دادگاه برای تعیین صلاحیت حضانت کودک است.

۵,۲. حقوق مادری

زنان امروز دارای سطح بالای تحصیلات، توانایی حرفه ای و ارتقای شغلی هستند، اما با این حال تربیت فرزندان و مراقبت از آنان، و همچنین مراقبت از دیگر اعضای خانواده که نیاز دائم به نگهداری و مراقبت، من جمله در بحث سلامت، دارند، از وظایف همیشگی بانوان است، و این نکته هماهنگی میان وظایف شغلی و خانوادگی را برایشان سخت می کند.

نقش مادری به عنوان یک نقش اجتماعی بانوان در دولت و جامعه بسیار مهم تلقی می شود. ایجاد شرایط مناسب برای هماهنگی وظایف خانوادگی در تربیت فرزندان، من جمله کودکان دارای معلولیت و محدودیت سلامتی، با فعالیتهای شغلی به عنوان بخش مهمی از سیاست های مرتبط با گسترش مشارکت زنان در تمام عرصه های اقتصادی، مدیریت سازمانها و شرکتهای، و همچنین در زندگی سیاسی و اجتماعی مورد توجه قرار می گیرد.

در عین حال، محدودیت حوزه های دارای انعطاف فعالیت ها، پیشرفت ناکافی حوزه خدمات مراقبت و نگهداری کودکان زیر سن دبستان، و نیز اعضای ناتوان خانواده و سیستم آموزش حرفه ای و آموزش های تکمیلی برای بانوانی که برای مراقبت از فرزندانشان در مرخصی بسر می برند، مانع موفقیت در ایجاد هماهنگی بین فعالیت شغلی و وظایف خانوادگی می شوند.

لازم است به رابطه تبعیض آمیز کارفرمایان نسبت به بانوان دارای فرزندان خردسال و یا مادرانی که تعداد زیادی فرزند دارند در زمان استخدام اشاره کرد.

موضوع دیگری که درباره حقوق مادران می توان مطرح کرد، حقوق مادران تنهاست. مفهوم «مادر تنها» برای زنانی به کار می رود که بدون ازدواج رسمی به هر دلیلی (رابطه غیر رسمی و جدایی بعد از بارداری، عدم تمایل به زندگی مشترک، عدم امکان زندگی مشترک یا ...) تصمیم می گیرند فرزند خود را به دنیا آورده و به تنهایی بزرگ کنند. دولت از این افراد حمایت های لازم را به عمل می آورد.

طبق قوانین فدراسیون روسیه، «مادر تنها» دارای حقوق اجتماعی و حقوق کار است. دفتر ثبت اسناد رسمی در چنین شرایطی برگه ای به مادر داده و او را تنها والد کودک معرفی کرده، نام خانوادگی مادر را بر کودک می گذارند و نام پدر در گواهی تولد خالی می ماند.

قوانین کار برای مادر تنها مزایایی را در نظر می گیرد، به طور مثال در صورت تعدیل نیرو در سازمان ها نام مادران تنها از فهرست افرادی که تعدیل خواهند شد، بیرون می رود. علاوه بر این، مزایایی نیز به عنوان خدمات اجتماعی به این گروه تعلق می گیرد.

۶. زنان و بهداشت

فدراسیون روسیه به موفقیت چشمگیری در حوزه کاهش مرگ مادران دست یافته است. شاخص مرگ مادران طی سالهای ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۵ به میزان ۷۸٫۸ درصد کاهش داشته و به ۱۰٫۱ مورد در هر ۱۰۰ هزار کودک زنده متولد شده رسیده است. با این حال در ۲۰ استان فدراسیون روسیه مرگ مادران ثبت نمی شود، در ۸ منطقه این کشور کمتر از ۵ مورد در هر ۱۰۰ هزار کودک زنده متولد شده است، که با آمار کشورهای پیشرفته برابر است.

هفته نامه جامعه و فرهنگ روسیه امروز(ویژه نامه وضعیت زنان در فدراسیون روسیه)..... ۱۶

در میان علل مرگ مادران رتبه اول به تعدد بارداری در زنان دارای بیماری های مزمن، و همچنین پایین بودن سطح رفاه اجتماعی و سبک زندگی اختصاص دارد.

در سال ۲۰۱۵ برای نخستین بار جمعیت زنان دارای معلولیت به ۳۳۰ هزار تن رسید (۴۷ درصد از کسانی که نخستین بار معلول شناخته شدند). ۱۱۷ هزار تن از این تعداد در سن کار بودند.

در ۱۰ سال گذشته تعداد موارد ناباروری در زنان در سطح ۲۵۰ تا ۲۸۰ در هر ۱۰۰ هزار زن بین ۱۸ تا ۴۹ سال باقی مانده است. در سال ۲۰۱۵ این تعداد نخستین بار به ۹۴,۲ نفر رسید.

در سال ۲۰۱۵ در روسیه ۳۱۹,۳ هزار مورد توده های بدخیم در زنان به ثبت رسید، که ۲۰,۹ درصد آن مربوط به سرطان سینه بود. در ۱۰ سال اخیر تعداد زنان مبتلا به سرطان سینه به ۳۲,۵ درصد افزایش یافت. ۲۲ هزار نفر در سال ۲۰۱۵ بر اثر این بیماری فوت کردند.

با اجرای مجموعه تدابیر مرتبط (از جمله کمکهای پزشکی و اجتماعی به بانوانی که در شرایط سختی زندگی می کنند، مشاوره پیش از سقط جنین برای زنان باردار، ارتقای سطح فرهنگ باروری در جامعه) در روسیه گرایش قوی به کاهش نرخ سقط جنین مشاهده می شود. از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ این نرخ از ۱۱۸۶,۱ هزار مورد به ۲۸۴۸ هزار مورد رسیده است، و در همین مدت شاخص تعداد موارد سقط جنین در هر ۱۰۰ زن در سن بارداری از ۳۲ به ۲۴ کاهش یافته است. با این وجود، این شاخص ها هنوز با کشورهای پیشرفته فاصله دارد.

۷. زنان و اشتغال:

زنان روسیه امروز با دو مشکل روبرو هستند که در هم آمیخته شده اند: خانواده و درآمد شغلی که راه کاری برای آن ارایه نشده است. با انجام یک همه پرسی در میان زنان شاغل و طرح ۲۶ سوال متخصصین مشکلات زیادی را کشف کرده اند که میزان اهمیت پیشرفت شغلی و تاثیر آن بر عملکرد زن در خانواده را نشان می دهد. متخصصین با این مطالعه می خواستند ابعاد جنسیتی پیشرفت شغلی و انتخاب زنان بین شغل و خانواده را کشف کنند و توانایی زن برای ترکیب کردن کار خانه و بیرون را بسنجند. طبق نتایج این تحقیقات، زنان احساس تبعیض شغلی در مقایسه با مردان دارند، ۳۰٪ معتقد هستند که در شرایط مساوی، مردان شانس بیشتری برای استخدام دارند. در عین حال برای بسیاری از زنان در این تحقیق پیشرفت شغلی ارزش اصلی نبوده، بلکه کار وسیله ای برای کسب درآمد و چرخاندن زندگی است. نصف بیشتر زنان فرزند سالم را در جایگاه اول اهمیت قرار دادند.

نتیجه همین تحقیقات نشان داد که ۶۰٪ زنان کار باقی مانده از محل کار را در خانه و در روزهای تعطیل انجام می دهند، ۵۲٪ در تربیت فرزندان مشکل دارند و ۷۵٪ احساس می کنند آنطور که باید برای خانه و امور خانه وقت صرف نمی کنند. در حدود ۳۵٪ زنان بالای ۳۵ سال، خانواده را در اولویت اول زندگی قرار می دهند.

امروز ارتباط بین زن و مرد شاغل ۱:۱ است. زنان امروز به زندگی حرفه ای اهمیت زیادی می دهند، به همین خاطر تنها انجام کار اهمیت ندارد، بلکه پله های ترقی و دستیابی به پست های مشخص، موقعیت اجتماعی و شکوفایی توانایی های خود در فضای کاری دغدغه اصلی آنان شده است.

در روسیه هنوز هم شاکله های ذهنی قدیم وجود دارد، به طور مثال خانه فضای فرمانروایی زن و کار برای مرد است. اما این نقطه نظر که مرد باید خرج خانواده را تامین کند اهمیت خود را از دست داده است.

با توجه به تغییرات جامعه امروز و تغییر نگاه مردم به زندگی اجتماعی و خانوادگی در شهرهای نسبتاً بزرگ و بزرگ، مردان حتی تاکید می کنند که کار برای زن لازم است، اما در عین حال تمایلی به همکاری در امور داخلی خانه از خود

نشان نمی دهند. به این ترتیب، زن علاوه بر کار خارج خانه، کارهای داخل خانه و تربیت فرزندان را نیز به دوش خود می گیرد.

ماده ۱۴۵ آیین نامه کیفی فدراسیون روسیه در رابطه با حفظ حقوق زنان نوشته است:

اگر شخصی (مدیر یک شرکت یا سازمان) از پذیرفتن کارمند زن به دلیل باردار بودن وی امتناع کرده، یا به دلیل بارداری وی را از کار اخراج نماید، یا کارمند زن دارای فرزند زیر ۳ سال را از کار اخراج کرده و یا از استخدام وی به این دلیل خودداری نماید، مشمول جریمه ای به مبلغ ۲۰۰ هزار روبل؛ جریمه ای به مبلغ درآمد کارمند در یک دوره ۱۸ ماهه، و یا کار اجباری به مدت ۱۸۰-۱۲۰ ساعت می شود.

زنان حدود ۴۶ درصد جمعیت بیکار را تشکیل می دهند (در سال ۲۰۱۰ این رقم ۴۵,۳ درصد بود). در سال ۲۰۱۵ نرخ بیکاری زنان ۵,۳ درصد بود و سهم بانوان جویای کار در مراکز کاریابی در کل تعداد زنان بیکار ۳۰,۴ درصد بود. زنان زمان بیشتری را برای یافتن شغل صرف می کنند (متوسط زمان جستجوی کار در سال ۲۰۱۵ در میان بانوان ۰,۳ ماه بیشتر از مردان بوده است). این مسئله هم در درآمد آنها و هم در موقعیت اجتماعی زنان منعکس می شود.

براساس داده های مرکز دولتی آمار روسیه مشارکت اقتصادی بانوان روس در سن کار ۷۷ درصد، و سهم زنان شاغل در کل جمعیت کشور ۴۹ درصد است.

به طور کلی در فدراسیون روسیه اشتغال بانوان قابل توجه است، و زنان روس علاقه زیادی به رشد شغلی در کنار وظایف خانوادگی خود و تربیت فرزندان دارند. علاوه براین، زنان در حوزه اقتصادی با مردان برابر نیستند. سهم زنان در میان مدیران سازمان ها در سطوح مختلف از ۳۷,۳ درصد در سال ۲۰۰۶ به ۳۲,۷ درصد در سال ۲۰۱۵ کاهش یافته است.

تفکیک بخش های مختلف باعث می شود که درآمد زنان نسبت به مردان کمتر باشد، البته این تفاوت در حال کم شدن است. (در سال ۲۰۱۱ درآمد زنان ۶۷,۹ درصد متوسط درآمد مردان بود، و این رقم در سال ۲۰۱۵ به ۷۲,۶ درصد رسید). تفاوتها در نوع کارهایی که زنان می توانند در آنها فعالیت کنند حفظ شده است. فهرست کارهای سنگین و مشاغل دارای شرایط سخت یا خطرناک که بکارگیری زنان در آنها منع شده، در فرمان دولت فدراسیون روسیه به شماره ۱۶۲ امضا و در تاریخ ۲۵ فوریه ۲۰۰۰ "درباره تایید فهرست مشاغل سنگین و مشاغل دارای شرایط سخت یا خطرناک که بکارگیری زنان در آنها ممنوع است" تایید شده و از آن زمان این فهرست مورد بازبینی قرار نگرفته است.

علیرغم روند مثبت کاهش تعداد زنانی که در زمان کار آسیب می بینند، شرایط ایمن برای کار در همه جا ایجاد نشده است. ۱۱۴۵,۱ هزار زن در سال ۲۰۱۵ در مشاغلی با شرایط خطرناک یا سخت مشغول به فعالیت بوده اند (در سال ۲۰۱۴ این رقم ۱۰۹۳,۲ هزار نفر بوده است). در سال ۲۰۱۵ تعداد زنانی که در زمان کار آسیب دیده اند ۸,۶ هزار بوده است (در سال ۲۰۱۴ این رقم ۹,۴ هزار نفر بود).

بیشتر بانوان به طور مستقل پروژه هایی در بخشهای مختلف کارآفرینی اجتماعی، بالاخص در آموزش پیش دبستانی و تکمیلی، فرهنگ و خدمات مفید اجتماعی، حقوقی، روانشناسی و دیگر حوزه های اجتماعی را ارائه می دهند. سهم بانوان داوطلب انجام پروژه های کارآفرینی هر ساله در حال افزایش است. درعین حال، حمایت ناکافی از استقلال و کارآفرینی بانوان محدودیتی برای به ثمر نشستن فعالیتهای اقتصادی مولد آنان محسوب می شود.

۸. زنان ، خشونت علیه زنان، جرایم

هرساله در مراکز اورژانس فعال در استان های فدراسیون روسیه به حدود ۶۰ هزار زن و بیش از ۱۰ هزار دختر قربانی خشونت خدمات پزشکی ارائه می شود. خشونت علیه زنان در شکل هایی مثل مجبور کردن آنها به زندگی مشترک بدون ازدواج و فحشا، تجاوز، خشونت خانگی و قتل در زمینه اعتیاد به الکل، مواد مخدر، سادیسم و خشونت روانی بروز می کند. تقریباً نیمی از قتل های خانگی در اثر اختلافات طولانی خانوادگی پیش می آید.

هفته نامه جامعه و فرهنگ روسیه امروز(ویژه نامه وضعیت زنان در فدراسیون روسیه)..... ۲۰

درعین حال، آمار رسمی تصویر کاملی از جنایات علیه زنان را بدست نمی دهد، چراکه اکثرا قربانیان به ارگانهای انتظامی یا مراکز درمانی مراجعه نمی کنند.

نبود رفاه اجتماعی (نداشتن شغل و درآمد، اعتیاد به الکل، خشونت در خانواده) زنان را به انجام اعمال غیرقانونی سوق می دهد. ۱۷۲,۲ هزار زن (۱۶ درصد از مجرمان) در سال ۲۰۱۵ مرتکب جرم شده و حدود ۴۲,۳ هزار زن در زندان یا در بازداشت بسر می برند (۶,۵ درصد مظنونان، متهمان و محکومان).

سالانه ۳ درصد زنانی که در نهادهای نظام کیفری بسر می برند به علت بارداری تحت مراقبتهای پزشکی قرار می گیرند (۱۷۶۱ مورد بارداری در سال ۲۰۱۵). با این حال در ۱۳ درصد موارد ولادت در مراکز درمانی دستگاه قضایی اتفاق می افتد.

علیرغم موفقیت های بدست آمده در بهبود شرایط نگهداری محکومان زن دارای فرزند در سال های اخیر و تامین مراقبت های پزشکی در زمان بارداری، وضع حمل و پس از زایمان زنان، فراهم ساختن شرایط لازم برای زندگی عادی و پیشرفت فرزندان آنها، من جمله ایجاد مراکز نگهداری کودکان توسط دستگاه قضایی، کماکان مشکلاتی در زمینه نگهداری محکومان زن در مراکز کیفری وجود دارد.

قوانین زندان در بخش امکانات تخفیف مجازات جرایم سبک و بکارگیری سازوکارهایی برای معافیت از مجازات پیش بینی شده در اصل ۱۷۲ قانون کیفری فدراسیون روسیه درباره زنان باردار و زنان دارای فرزند خردسال به اندازه کافی پیشرفته نیست.